

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 9. maja 1883.

Obseg: Amerikansko postopanje za sušenje in shranjevanje sadja s pomočjo vročega zraka. — Razglas c. k. deželne vlade za Kranjsko s 3. maja 1883. l., št. 2701, zadevajoč nevarnost, ki preti lesoreji po nabiranji borovega vršičnega popja. — Kmetijska družba kranjska in njen glavni odbor. (Dalje) — Gospodarske novice. — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanju ljubljanskega močvirja. (Dalje.) — Coroninijev klub pri obravnavi nove šolske postave. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Amerikansko postopanje za sušenje in shranjevanje sadja s pomočjo vročega zraka.

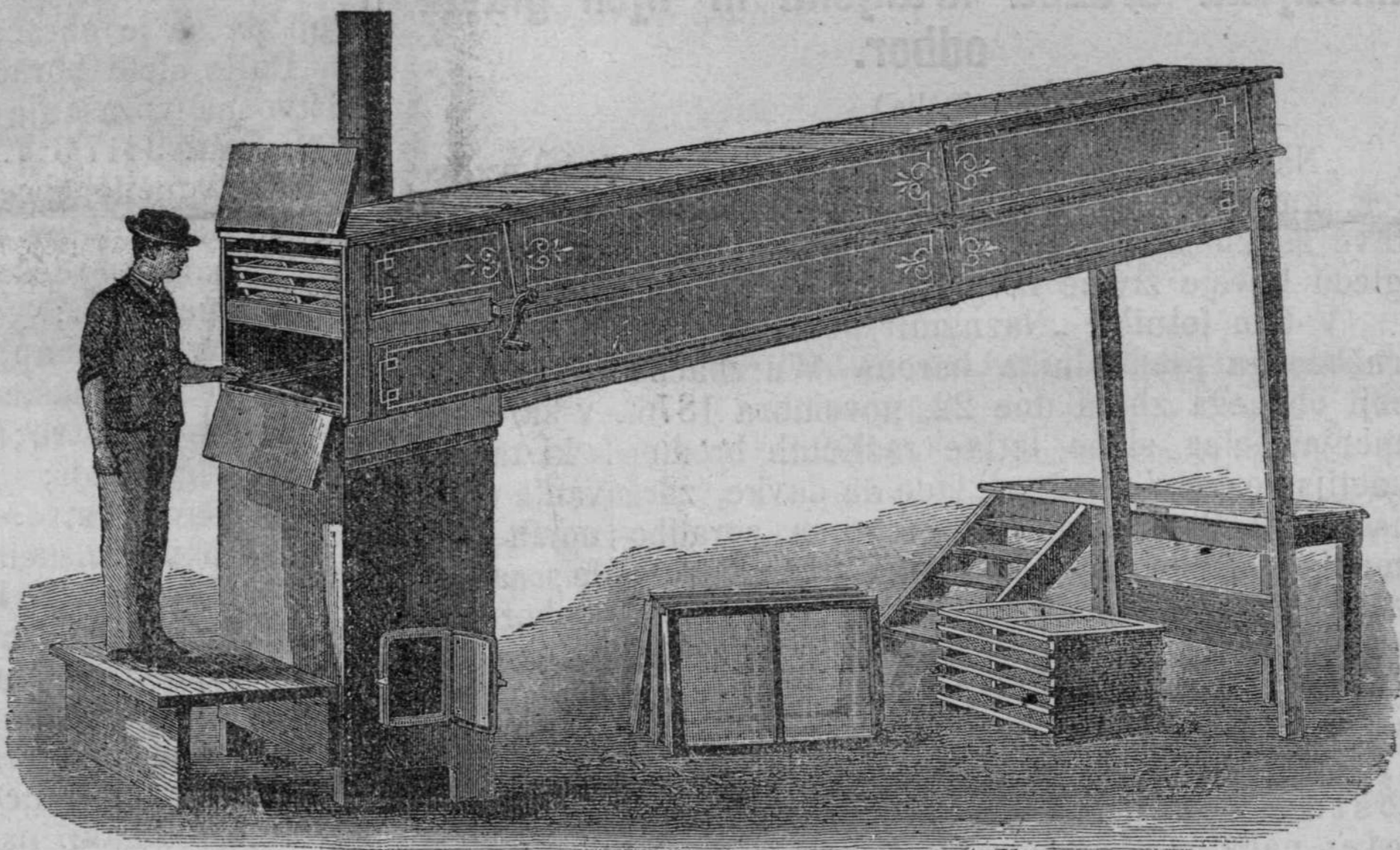
Kedar pride dobro sadno leto, je zelo težko, vse bogate pridelke nespremenjene tako dobro v denar spraviti, kakor v letinah, katere sadjerejcu z dobro ceno namestujejo manjo bogatost pridelka. Zato je v bogatih letinah poleg izdelovanja sadnega mošta — sušilnica oni pripomoček, ki tudi bogati letini pripomore k primeroma dobri ceni.

Amerika doposlala nam je uže marsikatero prav dobro, zlatá vredno iznajdbo, nasproti pa se marsikaj skriva za ameriansko imé, kar ni nič ali le prav malo vredno.

Ali spada predstoječa sušilnica v vrsto prvih ali družih amerianskih iznajdeb, nam zdaj še ni mogoče presoditi, ker skušnje s to pripravo še nimamo, pa je tudi popis njen, posnet po nemškem „österr. L. W.“, tako nepopolen, da človek bolj ugiba, kot spozna skrivnost te iznajdbe.

Popis trdi o sušilnici: da je po nji odprt velik napredek memo sedanjega sušenja, ker pri tem ravnanji ne zgubi sadje ne unanjega obraza, ne okusa, nasproti pa da se pomnoži sadni sladkor, kateri po kemičnem razkrojenji po različnosti sadja znaša 10 do 25 odstotkov. Sprememba, katera pri novem ravnanji sušenja nastopi, je samo umetno zorjenje, podobno premembi grozdja v rozine; ako se tukaj prav ravna, se sokovi v malo urah zgodnijo. Vlažnost, katera je v sadji, se spuhtí in s tem se pospešuje največi razvoj sladkorja. Stavak celic ostane pri tem nespremenjen, tako, da sadje v frišno vodo položeno, kmalu zopet zadobí svojo prvotno podobo, barvo in stan.

Ena najboljih sušilnic za tako sušenje je v predstoječi podobi narisana iz tovarne „American Manufac-

turing Company“ v Waynesboro Pa — Pri tej se vedno napravljani posebni zračni toki suhega, vročega zraka napeljavajo pod in prek les — ter se nad njimi odpeljavajo ter sadju vlažnost odpeljavajo, ne da bi se dotikali onega sadja, katero je bilo prej dejano v sušilnico. Največa vročina zbrana je zmiraj na ono krado, katera je še le ravno prišla v peč, in vsaka v peč vložena krada odrine prej vloženo krado v primerno manjo vročino.

Tako vedno premikanje pospešuje in zavaruje se po postranski legi kurilnih ceví; vkajenje, kuhanje ali pa napačno početje pri tem ne more nastati. Pretakanje vročega suhega zraka pod, med in nad kradami je tako popolno, da je, ako se najmanj deset minut po vložnji katera koli krada ven vzame, na kradah ležeče sadje po vnanjem videti popolnem suho, akoravno je sušenje še le za četrťino ali polovico izvršeno. Vendar pa se

je pri sestavljeni sušilnice mislilo na popolno porabo kurjave in na razgretje, kolikor mogoče veliko na štirjaški centimeter krade.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko s 3. maja 1883. l., št. 2702, zadevajoč nevarnost, ki preti lesoreji po nabiranju borovega vršičnega popja.

Ker se je najnovejši čas opazilo, da se po kranjskih gozdih v trgovinske namene nabira vršično popje še ne sečnih borov, daje to c. k. deželni vladi povod, stanovništvo opozoriti na to, da taka poraba mora s časom gozde pokončati in da je tedaj v zmislu §. 4. gozdnega zakona s 3. decembra 1852. leta, drž. zak. št. 250, in §. 5. ministerskega ukaza s 3. julija 1873. l., dež. zak. št. 39. prepovedana.

Naroča se zatorej gozdnim organom, županstvom in c. kr. žandarmeriji, da vsako gozdno oškodovanje omenjene vrste, bodi-si da so to oškodovanje zakrivili gozdni posestniki sami, ali pa tujci, ravno tako kakor druge prestopke gozdnega zakona, nemudoma naznanijo političnemu okrajnemu oblastvu, katero bode zoper storilce postopalo po določilih gozdnega zakona, eventualno slučaj, ako je ravnati ž njim po občnem kazenskem zakonu, naznanilo pristojni kazenski sodnji.

Kmetijska družba kranjska in njen glavni odbor.

(Dalje.)

„Naznanila“ letnik 1877. obsega pregled delovanja c. k. kmetijske družbe, poročilo odborovo o načrtu postave za zložbo zemljišč, red o delitvi daril pri javnem ogledu goveje živine in prikazen na Golem.

V tem letniku „Naznanil“ pomenljiv je uže nagovor družbenega predsednika barona Wurzbacha pri otvorjenju občnega zbora dne 22. novembra 1876., v katerem omenja poleg slabe letine različnih bremen, ki tarejo kmetijstvo, med temi priklade na davke, zdržavanje cest, visoke stroške za šole, posebno za zgradbo novih šol, omenja potrebo kmetijske šole, podkovske šole, sadje-rejske šole na Slapu, shoda vinorejcev v Mariboru in družega več.

Tudi poročilo o razpravah občnega zbora obsega marsikaj zanimivega, med tem v prvi vrsti govor dr. J. Bleiweisa, v katerem je utemeljeval potrebo deželne postave za povzdigo domače naše živinoreje; nadalje utemeljevanje predloga dr. Poklukarja, s katerim je opisal nezdrave razmere pašnikov in gozdov v radoljškem okraji, katero je sklepal z nasvetom: Veleslavna c. k. deželna vlada se naprosi:

1. z vsemi postavnimi sredstvi varovati obstoječe paše okraja radoljškega;

2. z vso močjo delati na to, da se gozdne in pašne pravne razmere radoljškega okraja uravnajo nemudoma.

Gosp. Seitner ugovarjal je različno zoper pritožbe dr. Poklukarja, dr. Bleiweis pa je z gorko besedo podpiral nasvete njegove dostavljajoč, naj se kmetijska družba pooblasti, natanko preiskavati, kako so se prebitke nadloge na Gorenjskem povzročile?

Tudi pri točki: „Želje o vspešnem obdelovanju močvirja in odpravi glavnih napak“ bil je obširnejši razgovor. Poročevalec o tej točki bil je gosp. P. Kosler; ker je bil pa po bolezni zadržan, vdeležiti se občnega zbora, poročal je mesto njega g. dr. Bleiweis ter predlagal sledeče nasvete:

1. Naj se leta 1826. ustanovljena lokalna komisija za osuševanje močvirja dopolni z izobraženimi in praktičnimi udi, oziroma pomnoži, kateri s pomočjo sposobnih tehnikov do vpeljave nove postave za kulturo močvirja potrebna dela vodijo in nadzorujejo in kateri bi naprave za odstranitev povodnji potrebne izvrševali;

2. naj se zaklad za osuševanje močvirja, kateri ima več nego 60.000 gold. na razpolaganje, posebno rabi za ona nujna dela in naprave, katere bi mogle Ljubljance tek pospešiti in odstraniti nevarnosti povodenj;

2. naj se izprosi najviša sankcija postave o kulturi močvirja, katero je sklenil slavni deželni zbor kranjski, ali, če ne dobó najvišega potrjenja, naj se v novo kranjskemu deželnemu zboru predloži takov vladen predlog.

Iz poročila o gospodarstvu na kmetijskem vrtu na Poljanah razvidi se, da se je tam pskušala setev jare pšenice imenovane „Bunter Blumen-Weizen“, nadalje ječmena (Imperial-Gerste), katerega se je iz 50 kil semena pridelalo 13 hektolitrov in 364 funtov slame; nadalje finlandskega ovsa.

Nadalje se je sadilo krompirja različnih vrst: „zgodnjega rumenega Šentjanževca“, „ponos Chileški“, „belomesnatega saksonskega čebularja“ in osem vrst različnega, iz Danciga poslanega krompirja po 20 do 43 kosov.

Enake poskušnje delale so se tudi z grahom, fižolom dveh novih vrst došlim iz Danciga, ravno od tod došli ste tudi dve novi vrsti graha.

Tudi melone so se poskušale in nekaj cvetic, sadjereji pa se je obračala tudi večja pozornost.

Dalje sledi poročilo do c. k. ministerstva za poljedelstvo na vprašanje, stavljena v ukazu od 21. marca 1866. l. št. 3417/317.

To poročilo obsega:

1. Ustanovitev, namen in uredbo družbe;
2. naredbe deželne vlade in deželnega odbora v obziru kmetijstva;
3. razstave napravljene po kmetijski družbi;
4. porabo mašine za napravo drenažnih ceví;
5. mašinarstvo;
6. o gnojenji;
7. planinarstvo, in to:
 - a) o planinskem stanji v Bohinji na Gorenjskem,
 - b) izboljšanja, katera so se in naj bi se izvršila;
8. sejmi za semena;
9. podporo za sadje- in vinorejo in vrtnarstvo;
10. podporo za predivstvo;
11. rejo goveje živine;
12. rejo drobnice;
13. vodnjaki, napajališča za živino;
14. svilorejo;
15. čebelarstvo;
16. podkovska učilnica in živinozdravniška šola v Ljubljani.

Drug dodatek obsega obširno poročilo kmetijske družbe do deželne vlade o načrtu postave o skladanji zemljišč, razdelitev skupnih zemljišč in vredbi skupnih vžitnih pravic.

Kakor znano, se bliža ravno zdaj konečna rešitev te za kmetijstvo velevažne pa tudi jako kočljive postave.

Konečno je tem „Naznanilom“ dodan tudi „Splošen red obdarovanja za one živinske razstave, katere država podpira po ukazu c. kr. ministerstva za poljedelstvo od 15. aprila 1877. l. št. 8716.

Tudi obseg tega letnika „Naznanil“ sam dosti jasno govori, ali je zanimiv za našega kmetovalca.

(Dalje prihodnjič.)